

Beslut

efter kvalitetsgranskningen Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid Österportskolan i Malmö kommun

Inledning

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Många skolor är i dagsläget starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. För gymnasieskolan och vuxenutbildningen gäller särskilda rekommendationer. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Mer information finns på www.skolinspektionen.se. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tidigare granskningen som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter.

Granskningen

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört kvalitetsgranskningen *Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling*. Syftet är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Österportskolan, i Malmö kommun, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Österportskolan den 10 och 11 mars 2020. Besöket genomfördes av utredarna Lena Lindh, Jenny Lundin och Charlotta Nord. Sex intervjuer med elever, lärare, representanter för skolans utvecklingsgrupp, representanter för skolans elevhälsa, rektorn samt sex lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område:

Bedömningsområde 1: Med vilken kvalitet arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Skolinspektionen bedömer att lärarna i viss utsträckning arbetar metodiskt och gemensamt vid planering av och i undervisningen för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre.

- Rektorn behöver därför se till att lärarna mer organiserat och systematiskt, tillsammans och på egen hand, planerar och genomför undervisningen så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling stimuleras och utmanas att komma längre i sin utveckling.

Bedömningsområde 2: Med vilken kvalitet ger rektor stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Skolinspektionen bedömer att rektorn i mindre utsträckning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- Rektorn behöver därför tillsammans med lärare och elevhälsan, följa upp kunskapsresultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som underlag för planering, genomförande och utveckling av undervisningen.
- Rektorn behöver också skapa en organisation med rutiner, metoder och tydliga roller och ansvar som ger stöd för lärarna att bedriva en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan behöver inkluderas i organisationen och arbetet, så att elevhälsans olika kompetenser kan ge stöd till och samverka med lärarna i att identifiera och i undervisningen möta elever som har behov av mer stimulans och utmaningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2020-11-30** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till **skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se**, eller per post till, **Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund**. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (**dnr 400–2019:5786**) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Bedömningsområdet omfattar fyra områden:

- **Planering av undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning lärarens planering av undervisningen (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Utmaningar i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar.
- **Lärarstöd.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får stöd för att komma vidare i sin kunskapsutveckling.
- **Förväntningar.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning undervisningen genomsyras av ändamålsenliga förväntningar på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna i viss utsträckning arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre.

Sammanfattningsvis visar granskningen att lärarna är medvetna om vikten av att planera undervisningen så att den även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att lärarna saknar strategier för att planera undervisningen så att den verkligen utmanar och stimulerar eleverna. Granskningen visar vidare att lärarna i viss utsträckning ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar, men att eleverna i granskningen efterfrågar mer utmaningar i undervisningen. Granskningen visar också att lärarna ger visst stöd för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska få möjlighet att komma längre i sin kunskapsutveckling, men att undervisningen främst är organiserad för att säkra att samtliga elever ska nå målen för utbildningen. Slutligen visar granskningen att lärarna i ganska stor utsträckning visar höga förväntningar på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att det främst kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna och mindre i utformningen av undervisningen.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna är medvetna om vikten av att planera undervisningen så att den även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att lärarna saknar strategier för att planera undervisningen så att den verkligen utmanar och stimulerar dessa elever.

Lärare säger i intervju att de gör planeringar av sin undervisning med fokus på att hela klassens kunskapsnivå ska hållas samman och att de inte särskilt planerar för de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Ett särskilt fokus i planeringarna, uppger de, ligger i stället mot de elever som behöver extra anpassningar eller särskilt stöd. Det kräver tid att hinna läsa på och utveckla uppgifter som även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och tiden räcker inte till för att också prioritera dessa elevers behov, säger några lärare.

Lärarna berättar vidare att de diskuterar planering generellt vid sina ämneskonferenser, 25 minuter per vecka. Det händer, enligt lärarna, att de pratar om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid de mötena, men de diskuterar och planerar främst undervisningen med tanke på elever som har svårt att nå målen. Lärarna och representanter för skolans utvecklingsgrupp, som består av förstelärare, arbetslagsledare samt skolbibliotekarien, säger att de önskar mer tid för planering för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att det är frustrerande att inte ha den tiden. Någon representant för utvecklingsgruppen säger samtidigt att hen känner att om de inte pratar om elever med svårigheter så tappar de också de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vi måste därför bygga en struktur för elever med svårigheter för att kunna ägna tid även åt de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, säger representanten. Lärarna säger vidare att det inte finns några gemensamma strategier eller riktlinjer på skolan för hur planeringar skall utformas generellt och inte heller några kollegiala överenskommelser eller krav från skolledningen på att planeringar ska ha ett medvetet fokus även på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Flertalet lärare i intervjuerna berättar dock att de strävar efter att planera uppgifter och arbeten så att alla elever kan utmanas och att en sådan strävan även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de till exempel planerar uppgifter utan tak¹ där eleverna ges möjlighet att utmanas utifrån den nivå de kunskapsmässigt befinner sig på. Enligt några lärare är det särskilt tack- samt att planera så i svenskämnet, men att det går att hitta uppgifter utan tak även i andra ämnen. Samtliga intervjuade berättar också om skolans så kallade mållektion. Den innebär att lärarna, en lektion i veckan, planerar för att eleverna ska arbeta med

¹Uppgifter utan tak är uppgifter utan ett förhand givet svar och som eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med under hela den avsatta tiden.

sina egna uppsatta mål utifrån sina individuella utvecklingsplaner. Enligt de intervjuade lärarna bidrar den planeringen till ett stöd så att de kan ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre. (Se vidare om skolans mållektion under rubriken "Utmaningar i undervisningen").

Lärarna säger vidare att de planerar extra arbetsuppgifter när eleverna är färdiga med det arbete alla ska göra. Lärarnas upplevelse är att alla elever, även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, genom den planeringen sällan sitter sysslolösa och stör eller inväntar andra. Även representanter för skolans utvecklingsgrupp och elevhälsan säger att de har uppmärksammat att lärarna planerar extrauppgifter så att eleverna alltid har att göra. Även eleverna uppger i intervju att lärarna planerar extrauppgifter och att de inte behöver invänta sina kamrater. En elev säger att på så vis vet de vad de ska göra när de är klara och då behöver de inte störa andra genom att till exempel börja prata. Eleven säger att extrauppgifter gör att det blir lugnare i klassrummet, och att man får arbetsro under lektionen. Vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför har i stort sett samtliga lärare planerat för extrauppgifter till elever som är färdiga. (Se vidare angående extrauppgifter under rubriken "Utmaningar i undervisningen.")

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar, men att eleverna i granskningen efterfrågar mer utmaningar i undervisningen.

Av de intervjuade eleverna säger i stort sett samtliga att skolarbetet generellt är för lätt för dem och att de vill ha mer utmaningar. De säger att de blir färdiga snabbt med uppgifterna och att de vill ha svårare uppgifter. En elev säger till exempel: "Jag vill ha mer utmaningar i alla ämnen. Jag skulle vilja lära mig mer om sådant som jag är intresserad av – att läraren fångade upp mina intressen". Andra elever säger "Jag tycker det är väldigt lätt i skolan" och "Jag skulle vilja ha mer utmaningar för då blir det roligt i skolan." De flesta intervjuade eleverna säger att skolarbetet är särskilt lätt i ämnena matematik och engelska. Matematikuppgifterna är inte utmanande och de kan redan allt som de arbetar med, säger de. Någon elev önskar arbeta med matematik för årskurs 5. Undervisningen i engelska är tråkig, säger eleverna eftersom den är för enkel och de inte får avancerade uppgifter. Några elever säger att de har sagt till sina lärare att de vill ha mer utmaningar i matematik och engelska, men att det inte ger något resultat. Andra elever säger att de har fått mer utmanande uppgifter när de har bett om det. Eleverna uppger också att det varierar om lärarna tar reda på om eleverna tycker att skolarbetet är lätt eller svårt. Några elever säger att lärarna inte alls frågar, medan flera andra säger att det finns lärare som frågar vad eleverna tycker om olika arbetsuppgifter och även lärare som vid utvecklingssamtalen frågar eleverna om de får tillräckliga utmaningar. Eleverna säger att lärarna nog ändå vet om eleverna tycker skolarbetet är lätt eller svårt, men att det är svårt att förklara hur

de vet det. Eleverna säger också att de inte har svarat på några enkäter som rör vad de tycker om undervisningen utan endast på enkäter som rör trivsel och trygghet.

Flera av de intervjuade lärarna berättar att de inte hinner med att utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De säger till exempel att de har ett ständigt dåligt samvete för dessa elever eller att de verkliga spets eleverna är svåra att tillmötesgå på det sätt som de skulle behöva för att utmanas. Lärarna uppger igen att fokus generellt i deras arbete är på elever som behöver stöd för att nå målen och att det arbetet tar mycket av deras tid. Lärarna säger att de pratar om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling mer kortvarigt och övergående, inte organiserat, och att de inte har diskuterat olika arbetsmetoder, exempelvis acceleration² som specifikt kan gynna och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Rektorn, representanter för utvecklingsgruppen och elevhälsan säger också att fokus i lärarnas arbete har varit och fortfarande är elever som är i behov av extra anpassningar och stöd och att lärarna inte har ett systematiskt fokus på utmaningar för elevgruppen som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger vidare att många lärare är beroende av läroböckerna och att undervisningen då tenderar att hållas samman mot en genomsnittlig kunskapsnivå. Rektorn säger samtidigt att det finns pedagoger som anpassar undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger vidare att lärarna och rektorn vet vilka elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att de generellt inte vet hur den elevgruppen ska mötas och vad de behöver i undervisningen. Rektorn uppger dock att hen i samtal med slumpvist utvalda elever i så kallad "elevhearing" har förstått att eleverna överlag önskar mer varierad undervisning och inte så mycket långa genomgångar. Skolans pågående utvecklingsområde, delaktighet och ansvar, har ett delområde kring elevernas lust att lära, säger rektorn, och i det arbetet kommer därför variation i undervisningen att vara en viktig del och även gynna elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I skolans kvalitetsrapport (2018/2019), som Skolinspektionen tagit del av vid besöket, nämns bland annat "Delaktighet/Inflytande" och "Lust att lära" som prioriterade områden inför kommande läsår (2019/2020).

Vid frågan om eleverna i intervjun kan ge exempel på lektioner som varit utmanande och stimulerande ger några elever sådana exempel. Till exempel var det utmanande och stimulerande när de fick söka efter svar själva utanför läromaterialet. Det var också utmanande när de fick förbereda en presentation för elever i årskurs 1 och anpassa den så att de yngre eleverna förstod. Några elever nämner också att berättelser och skrivuppgifter kan vara stimulerande. En elev säger "Jag gillar den typen av öppna uppgifter som jag kan styra över". En annan elev säger: "På NO:n fick vi

² Acceleration innebär att låta eleverna fortsätta framåt i egen takt. Det kan innebära att eleven får gå snabbare fram till exempel genom uppflyttning i årskurs eller att eleven ges möjlighet att arbeta snabbare framåt i den egna årskursens material eller med uppgifter som, enligt styrdokumentet, tillhör en senare årskurs, kurs eller skolform.

skriva om ett valfritt ryggradsdjur. Jag tycker om att välja vilket djur och vilken fakta som ska vara med." Eleverna nämner också de så kallade "mållektionerna" som exempel på stimulerande och roligt skolarbete och berättar att de har mållektioner en gång i veckan där var och en arbetar med att nå egenuppsatta mål. Eleverna säger att det emellertid inte är alla elever som kan vara med på mållektionerna eftersom många har kör då och att många elever vill ha både kör och mållektion. Rektorn och lärarna bekräftar att det har blivit så av schematekniska skäl, men att det kommer att ändras så att alla elever kan vara med på mållektionerna. Lärarna berättar, liksom eleverna, om de så kallade "mållektionerna", och förklarar att eleverna vid en lektion, 60 minuter i veckan, arbetar med sina egna uppsatta mål utifrån sina individuella utvecklingsplaner. Varje elev har tillsammans med lärare och föräldrar satt upp mål vid utvecklingssamtalet och valt arbeten och uppgifter utifrån elevernas behov. Lärarna säger att de vid mållektionerna följer upp elevernas målarbete, kontrollerar att de har nått målen och sedan sätter nya mål tillsammans med eleven. Vid besöket på skolan ser Skolinspektionen exempel på hur lärare i sin dokumentation följer upp sina elevers målarbete vid mållektionerna och efterhand sätter upp nya mål för hur eleven ska komma vidare i sin kunskapsutveckling.

Eleverna säger att de arbetar på olika sätt i undervisningen. Ibland arbetar de ensamma, ibland i par, ibland i grupp och de diskuterar ibland olika uppfattningar och olika sätt att tänka och lösa uppgifter. Eleverna säger att de är trygga med ett sådant arbetsklimat. Vid Skolinspektionens lektionsbesök finns exempel på att lärarna använder olika metoder i sin undervisning. Vid någon lektion varierar undervisningen till exempel mellan lärarledd genomgång, pararbete, grupparbete och uppgift att utföra utomhus. Vid någon lektion har läraren metoder för att skapa elevdiskussioner som är utmanande och stimulerande genom att ta fasta på frågor som har kommit från eleverna själva och främst kommer de frågorna från elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Läraren besvarar inte frågorna direkt, utan låter eleverna diskutera frågan tillsammans först eller låter eleverna själva ta reda på svaren och sedan redovisa dem för sina klasskamrater. Vid en lektionsobservation ser Skolinspektionen exempel på hur en lärare har planerat ett ämnesområde utifrån elevernas kunskapsnivå genom att kartlägga alla elevernas förkunskaper för att sedan, som läraren berättar, kunna dra ifrån eller lägga till i sin grovplanering så att läraren inte tar upp sådant som eleverna redan kan. Vid en lektionsobservation får eleverna arbeta med en uppgift utan tak och flera lärare ger i intervjuerna exempel på hur de arbetar med uppgifter utan tak och uttrycker att sådana öppna uppgifter gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vid ytterligare en observation relaterar läraren i sitt ämne till en aktuell samhällsfråga och eleverna får utifrån en bild diskutera fritt hur de tolkar den. Lärarna nämner också öppna skrivuppgifter i svenska, men även skrivuppgifter i flera ämnen, som en möjlighet för dessa elever att utvecklas och utmanas genom sitt skrivande. En lärare säger att hen använder bedömningsmatriserna och planerar utifrån dem så att det finns många nivåer på de uppgifter som eleverna får.

Eleverna säger att de får extrauppgifter när de är färdiga med det arbete alla måste fullfölja. Det är oftast samma extra uppgifter för alla, säger eleverna, oavsett deras intressen eller styrkor. Vi har inget fritt val att välja, säger eleverna för det är lärarna som planerar och bestämmer extrauppgifterna. Eleverna säger till exempel att de kan få arbeta med ett extrahäfte eller en "stencil" med uppgifter inom samma kunskapsområden och att de kan uppmanas att göra något arbete färdigt eller arbeta med sidor i läroboken som de har hoppat över tidigare. Och är vi färdiga med allt, även extrauppgifter, kan vi läsa i bänkboken, säger en elev. Några elever säger också att de kan få extra uppgifter som kan vara lite svårare och mer utmanande inom pågående arbetsområde. De berättar också att de som extrauppgift kan arbeta med program på datorn, särskilt i matematik och att det eleverna då övar på blir mer utmanande uppgifter inom samma arbetsområde.

Lärarna säger också att det oftast är samma extrauppgifter för alla elever, men någon lärare ger exempel på individuellt anpassade extrauppgifter i digitala övningsprogram där eleverna när de är färdiga kan få mer utmanande och individanpassade extrauppgifter. En representant för elevhälsan säger att hen ofta är inne på lektionerna och inte längre ser uttråkade elever. Det beror, enligt representanten, på att lärarna skriver tydligt på tavlan vad som ska hända under lektionerna och att det alltid finns en uppgift eleverna kan arbeta med när de är klara. I många klasser sätter lärarna också ihop elever som ligger på samma kunskapsnivå så att de kan stimulera varandra att komma vidare, berättar representanten.

Vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen gör vid besöket får eleverna extrauppgifter när de är klara, främst samma extrauppgifter till alla elever oavsett kunskapsnivå, men ibland extrauppgifter med inslag av acceleration genom individanpassade och utmanande uppgifter i digitala program. Rektorn säger att lärarna i första hand ger elever som är färdiga samma material eller svårare böcker, men att det finns lärare som också ger eleverna skrivuppgifter.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna ger visst stöd för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska få möjlighet att komma längre i sin kunskapsutveckling, men att undervisningen främst är organiserad för att säkra att samtliga elever ska nå målen för utbildningen.

De intervjuade lärarna säger att de generellt i sin undervisning inte kan ge tillräckligt stöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna säger till exempel att elevgruppen är svår att ge stöd till på ett sätt som eleverna verkligen skulle behöva och att det är stressigt att se deras behov och att inte kunna ge dem adekvat stöd. Lärarna framhåller igen att skolan i dag främst är organiserad för att säkra att samtliga elever ska nå målen för utbildningen och att deras sätt att tänka kring elever

och undervisning länge varit fokuserat på att alla elever ska nå målen för utbildningen. Vår tid för stöd slukas därför av de elever som har problem med att nå målen, säger lärarna. En lärare säger att den elevgruppen inte kan vänta på stöd för då blir de oroliga. Läraren säger vidare att hen kan se att elever som blir klara fort hjälper en kamrat i stället för att få lärarens hjälp med att arbeta vidare och fördjupa sina kunskaper eftersom läraren inte hinner med dem. När dessa elever inte får det stöd som de borde få, tar de ändå inte plats. De jobbar på, eftersom de är självgående och kan arbeta vidare på egen hand, säger några lärare. Lärarna säger också att de har stora elevgrupper och att det därför är svårt att hinna ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling god feedback och prata med dem i lugn och ro så att de kan komma vidare i sin kunskapsutveckling.

Samtidigt ger några lärare exempel på hur de ger stöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. En lärare säger till exempel att "Jag tycker det är intressant att låta elever som svarar på en fråga ibland få fundera lite på om de kan komma längre i sitt svar. Jag vill att de ska klura och tänka vidare. Jag vill locka eleverna att själva efterforska svaret. De elever som har lite mer intresse kommer att ta reda på svaret. Det blir en utmaning för dem." Vid några av de lektioner Skolinspektionen observerar finns flera exempel på ett sådant stödjande arbetssätt. Flera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kommer vid observationerna med funderingar inom ämnesområdet som ligger utanför lärarens ordinarie planering. Läraren ger stöd och vägledning till eleverna hur de kan klura vidare på sina funderingar genom att själva söka svaret eller diskutera med sina kamrater i gruppen om vad som är rimligt.

Lärarna säger också samstämmigt att mållektionerna, en lektion i veckan, är ett exempel på när de verkligen hinner ge stöd och återkoppling till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Även de intervjuade lärarna i skolutvecklingsgruppen säger att lärarna uttrycker att just mållektionerna sticker ut och ger stöd till den här elevgruppen för att ge dem relevant material eller stöd för hur eleverna ska prioritera. Något annat tydligt specifikt stöd till just den här gruppen har lärarna inte uttryckt att de ger, enligt representanter för utvecklingsgruppen. Vid den lektionen finns det alltid två vuxna personer i klassrummet och det är en förutsättning för att kunna ge eleverna stöd, säger lärarna, eftersom alla elever i klassen arbetar med helt olika uppgifter. Vid mållektionerna kan elever som ligger långt fram i sin utveckling fördjupa sina kunskaper, välja specialintressen och utmanas på olika sätt utifrån egna uppsatta mål. Fördelen med detta arbetssätt är, enligt lärarna, att det också är synligt och självklart för alla elever att de arbetar med olika ämnen, med olika läroböcker och material. Flera lärare säger nämligen att många elever, och inte minst elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, inte vill sticka ut och göra andra saker än sina klasskamrater. Dessa elever vill arbeta med samma saker som gruppen för att tillhöra gruppen, säger lärarna. Enligt elevhälsans representanter är mållektionerna utmanande för eleverna förutsatt att lärarna har gjort ett bra utvecklingssamtal och utformat en individuell utvecklingsplan som stöd för mållektionerna. En-

ligt både rektorn och representanter för elevhälsan är de individuella utvecklingsplanerna av varierande kvalitet och ger inte alltid tillräckligt stöd i arbetet framåt för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Flertalet intervjuade elever säger att de oftast får hjälp av lärarna när de behöver. Ibland börjar eleverna läsa i sin bänkbok medan de väntar och då är det en signal till läraren att här är en elev som väntar på att få hjälp, säger någon elev. Elever säger också att om läraren märker att flera elever tycker något är svårt, då avbryter läraren klassens arbete och förklarar för alla elever. Om det bara är en elev som inte förstår så tar läraren upp det med just den eleven vid ett annat tillfälle. Eleverna säger att de ibland får vänta på lärarens hjälp kanske fem minuter och det händer att eleverna frågar en kamrat istället för att vänta. Eleverna säger vidare att de ofta förklarar för sina kamrater när de behöver hjälp och att läraren på så vis hinner med andra elever som behöver mer hjälp. Någon elev säger också att eleverna kan samarbeta och hjälpa varandra och också gör det. Några elever säger vidare att lärarna i liten utsträckning brukar ge stöd genom att berätta eller visa dem hur de kan lära sig mer och bättre.

Vid samtliga lektioner Skolinspektionen observerar går lärarna, och i de fall det finns elevassistenter, runt bland eleverna när de arbetar i klassrummet och ger stöd och uppmärksamhet utifrån det eleverna behöver hjälp med. Eleverna räcker upp handen när de vill ha stöd, köar ibland vid läraren men behöver sällan vänta länge på lärarens hjälp. Lärarna går också runt och pratar eller frågar om elevernas arbeten även om eleverna inte aktivt har bett om det. Vid någon lektion arbetar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling utanför klassrummet. De eleverna får inte besök av lärare eller elevassistenter.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarna i ganska stor utsträckning visar höga förväntningar på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att det främst kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna och mindre i utformningen av undervisningen.

Några elever i intervjuerna säger att vissa lärare ställer högre krav på elever som har mer än godkänt och att lärarna vet vilka elever som ligger längre fram i skolarbetet. Samtliga elever i den intervjuade pojkgruppen säger samtidigt att lärarna inte frågar dem vad de är intresserade av att lära sig mer om och att det var längesedan lärare ställde en sådan fråga. Eleverna i flickgruppen säger att lärarna uppmuntrar dem att de ska hjälpa varandra i skolarbetet på olika sätt och säger samstämmigt att de också gör det. Det är oftast väldigt kul att hjälpa varandra, säger eleverna. Några flickor säger dock att de ibland vill arbeta med sina egna uppgifter och att det kan vara jobbigt när de andra eleverna inte förstår vad eleverna förklarar. En flicka sammanfattar det så här: "Jag tycker det är kul att hjälpa till, men det är jobbigt när man inte vill stoppa sig själv. Ibland vill man göra klart sin egen uppgift och jobba vidare med

det man tycker är kul – när man har kommit in i det. Då vill man inte hjälpa sina kamrater. Eller så fattar man inte själv hur man ska göra. Det är jobbigt när kompisarna frågar då. Då får de ju fråga läraren.”

Samtliga elever säger vidare att lärarna ger dem beröm och på olika sätt. Lärarna kan till exempel visa en lösning inför hela klassen som eleverna har kommit på. Lärarna frågar alltid om eleven tycker att det är okej att läraren eller eleven visar lösningen, säger eleverna. Eleverna säger också att lärarna berömmar dem när de har fattat rätt eller om de har klarat att lösa en svår uppgift framme vid tavlan. Någon elev säger också att lärarna kan ge beröm och säga till alla elever: ”Bra jobbat”, för alla har ju jobbat hårt och försökt. Även om eleverna har jobbat länge med att lösa en uppgift så ger lärarna beröm, för det är ju också bra att vi kämpar och inte ger upp, säger eleven vidare. Eleverna säger också i intervjuerna att det är ett tryggt och tillåtande klimat i klassrummet och att de känner sig trygga med att ställa frågor och svara på frågor.

Vid lektionsobservationerna ser Skolinspektionen flera exempel på att lärarna uppmuntrar eleverna att ställa olika frågor. Några lärare uppmuntrar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling att själva utforska svar på sina frågor. Flertalet lärare uppmuntrar också eleverna att samarbeta och att hjälpa varandra att komma fram till lösningar. Lärarna uppmuntrar också elever som har andra lösningar på uppgifter än de förväntade. Vid observationerna är undervisningen upplagd så att elevgruppens kunskapsnivå hålls samman utifrån en och samma förväntansbild. Däremot ser Skolinspektionen exempel på att extrauppgifterna ibland är anpassade efter elevernas förkunskaper och kunnande.

Vid frågor till de intervjuade lärarna om förväntningar på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling svarar några lärare att de nog har samma förväntningar på samtliga elever. De har förväntningar på att alla elever ska nå målen och säger vidare att de utformar undervisningen utifrån samma förväntansbild. Någon lärare uttrycker samtidigt att de har förväntningar på just den här elevgruppens prestationer för de vet vad de har presterat tidigare, men att ”man har förväntningar mer omedvetet” och att lärarna inte tänker metodiskt på hur de kan visa höga förväntningar. Några lärare jämför hur de ser på förväntningar utifrån tidigare erfarenheter. En lärare säger att när hen kom ny till skolan reagerade hen på att det var få elever som hade mer än godkänt. En annan lärare säger att det är ett hinder på denna skola utifrån höga förväntningar, eftersom skolan har stora elevgrupper och man inte hinner se alla elever. Ytterligare en lärare säger tvärtom att som ny på skolan upplevde läraren att hen inte behövde ägna tid åt att uppfostra eleverna utan kunde bedriva undervisning utan att det hände något som störde och att läraren fick höja ribban i sin undervisning när hen kom till skolan. En representant för utvecklingsgruppen uppger att hen upplever att lärarna har jobbat mycket med att alla ska vara med, men att varje lärare sedan anpassar uppgifterna. Om lärarna till exempel har planerat en skrivuppgift så kanske de har högre krav på att de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska skriva och resonera mer.

Lärarna säger vidare att de är bra på att se sina elever och att de har en skola där det är god studiero och går att bedriva undervisning. Lärarna säger också att de är bra på att förmedla kunskapsmålen. Lärarna säger vidare att de har god kontakt med sina elever och att det är en styrka. De försöker lyssna på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte minst för att de har annorlunda tankar som lärarna försöker bemöta. Lärarna säger att de i huvudsak ser elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som en tillgång i skolarbetet. Några lärare säger att just i årskurs 4 är det många elever som vill komma långt, är intresserade av skolarbetet och vill visa att de kan. Dessa elever drar med sig övriga klasskamrater och blir positiva förebilder för övriga elever, säger lärarna. Får man däremot en elevgrupp med få elever som vill lära sig är det en annan situation. Då kan det vara jobbigt för en elev att ligga långt fram i sin kunskapsutveckling, enligt någon lärare. En annan lärare säger att det ibland kan bli problem att ha denna elevgrupp i klassen till exempel om eleven har en "besserwisser-attityd".

Enligt rektorn har skolan generellt höga förväntningar på att eleverna ska nå långt i sin kunskapsutveckling och att skolan också har goda kunskapsresultat. Rektorn säger samtidigt att hen inte har haft någon särskild diskussion om höga förväntningar med lärarna och att det kan variera hur bra lärarna är på att uttrycka höga förväntningar för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom bedömningsområde 1 bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver se till att lärarna mer organiserat och systematiskt, tillsammans och på egen hand, planerar och genomför undervisningen så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling stimuleras och utmanas att komma längre i sin utveckling.

Granskningen visar att även om lärarna är medvetna om vikten av att planera undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, så saknar de strategier för att planera en undervisning som verkligen utmanar och stimulerar denna elevgrupp. Enligt utsagor från rektor, lärare och representanter för både elevhälsa och skolans utvecklingsgrupp planeras undervisningen främst med tanke på elever som har svårt att nå målen. Lärarna uppger att de tillsammans sällan diskuterar eller planerar för en undervisning som kan gynna elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta stöds av att flertalet av de intervjuade eleverna upplever att undervisningen är för lätt och att de önskar mer stimulans och utmaningar.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningsområdet omfattar tre områden:

- **Uppföljning av resultat.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektor genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för elevhälsans samverkan med lärarna i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektor genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolans ledning i mindre utsträckning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att skolan saknar uppföljning av resultat som ger underlag för planering och utveckling av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar vidare att rektorn genom sin organisation i liten utsträckning ger stöd och reella möjligheter för att lärare, tillsammans och på egen hand, ska genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar också att skolans organisation inte ger stöd för elevhälsans möjligheter att ge stöd till och samverka med lärarna för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att skolan saknar uppföljning av resultat som ger underlag för planering och utveckling av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Rektorn får, enligt de intervjuade lärarna och rektorn, en god bild av elevernas kunskaper på skolan bland annat genom ett digitalt uppföljningssystem, olika kartläggningar och enkäter. De säger vidare att rektorn och även arbetslagen gör en regelbunden analys av resultaten, men att inga analyser görs avseende de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Sammanställningar och analyser gällande kunskapsresultat har främst fokus på den elevgrupp som riskerar att inte nå målen eller behöver stödåtgärder för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Lärarna säger att det finns möjlighet att genom bedömningsstöden i den digitala plattformen göra sammanställningar och analyser av resultat även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att det inte sker och att ingen har fått ett uppdrag att analysera den elevgruppens resultat. Representanter för skolans utvecklingsgrupp säger att de i sin riskanalys har uppmärksammat elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, eftersom en stramare budget gör att elevassistenter förmodligen kommer att dras in och att lärarna därmed måste lägga ännu mer tid på de elever som behöver anpassningar och särskilda stödåtgärder och att det än mer missgynnar de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektor uppger dock att elevassistenternas främsta syfte är att stötta elevers sociala behov och att skolan i nuläget är i större behov av att prioritera personal som har pedagogisk utbildning.

Rektorn och representanter för skolans utvecklingsgrupp säger att det på skolnivå finns kunskap om vilka elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att uppföljningen tar slut med den bilden och att något övergripande arbete för att ge stöd till de eleverna inte sker. Lärarna och representanter för skolans utvecklingsgrupp säger vidare att lärarna gör kartläggningar av elevernas kunskapsnivå i matematik och svenska, och att de i de kartläggningarna varit bra på att fånga upp elever som behöver anpassningar och stöd för att nå målen, men att de inte alls har uppmärksammat de elever som ligger långt fram i dessa kartläggningar. Lärarna berättar vidare att samtliga elevers språknivå testas genom stavnings- och läsförståelsetester och att testerna genomförs av specialpedagogerna. Det är sedan upp till klasslärarna att ta hand om testresultaten. Specialpedagogerna meddelar lärarna resultaten, och sedan arbetar lärarna med eleverna som behöver stöd i sin språkutveckling, säger de.

Enligt representanter för skolans utvecklingsgrupp lyfter rektorn vid kunskapsuppföljningen även skillnader i resultat mellan pojkar och flickor. Pojkarna har i den senaste uppföljningen tappat lite resultat mot flickorna i matematik, men i övrigt är det liten skillnad i resultat mellan pojkar och flickor på skolan, säger de. Några diskussioner om resultat för pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har skolan inte haft, enligt utvecklingsgruppen. Enligt någon representant för utvecklingsgruppen diskuterar skolan inte resultat utifrån kön utan utifrån låga kunskapsresultat, oavsett kön. Någon representant från utvecklingsgruppen säger att de dock kunde se viss skillnad på flickor och pojkar inför Skolinspektionens granskning på så vis att de hade svårt att välja ut flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling till intervjuerna. Det kan enligt representanterna i utvecklingsgruppen bero

på att pojkar hörs mer, men det kan också bero på att skolan inte har så många flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling just i årskurs fyra, säger representanterna. De intervjuade lärarna säger att de inte minns eller tror att de vid uppföljningar särskilt har diskuterat pojkars eller flickors resultat.

Lärarna säger vidare att rektorn också samlar in resultat om hur det går för eleverna vid klasskonferenserna, men att det främst gäller elever som har problem och behöver stödåtgärder och att de inte pratar om resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid de tillfällena.

Enligt lärarna sker det inte någon uppföljning av skolans undervisningskvalitet vad de känner till. Eleverna säger att de besvarar trivselenkäter regelbundet, men att enkäterna inte tar upp frågor som rör undervisningen. Den kommungemensamma enkäten riktar sig till eleverna i årskurs 5 och lärarna vet inte om det finns någon enkät som också riktar sig till årskurs 4. Enligt lärarna har rektorn ingen insyn i undervisningen utöver att rektorn kan se vad lärarna arbetar med via skolans digitala plattform. Lärarna säger att de inte vet om rektorn följer deras arbete där. Enligt de intervjuade lärarna har rektorn inte observerat några lektioner hos dem. Enligt rektorn har hen inte kunnat prioritera att göra lektionsobservationer eftersom skolans verksamhet på grund av renovering har flyttats till andra lokaler och att skolflytten upptagit mycket av rektorns tid.

Enligt lärarna, representanter för skolans utvecklingsgrupp och rektorn har skolan inga riktlinjer för hur de individuella utvecklingsplanerna ska utformas för att lärarna ska skriva åtgärder och ge stöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det är inget som har bestämts av rektorn eller diskuterats på skolan, enligt lärarna. Rektorn säger att hen är medveten om att de individuella utvecklingsplanerna generellt är av varierad kvalitet. Representanter för elevhälsan säger också att det är varierad kvalitet i utvecklingsplanerna och att det är svårt att utläsa i dem vad eleverna behöver för att komma framåt i sin kunskapsutveckling. Av de individuella utvecklingsplaner Skolinspektionen tagit del av framgår att de har en gemensam struktur med tre övergripande rubriker för samtliga elever: "Det här behöver jag bli bättre på", "Det här ska jag göra" och "Den här hjälpen behöver jag". Av innehållet under rubriken "Det här ska jag göra" framgår att det finns åtgärder för samtliga elever, men endast några av åtgärderna tyder på acceleration och berikning³ för elevernas utveckling, till exempel att fortsätta skriva om grekisk mytologi, arbeta med uppgifter i flera led eller tänka på att skriva mer tankekartor. Det är betydligt vanligare med mer vaga åtgärder som att eleven ska läsa mer om kvällarna, be mamma och pappa skriva mattetal eller öva mer och oftare. Under rubriken "Den här hjälpen behöver jag" står i flera av de individuella utvecklingsplanerna inget angivet alls. Där det finns exempel på hjälp skrivet saknas oftast konkret information om hur eleven

³ *Berikning* innebär att eleven får bredda och fördjupa sina kunskaper, och det innebär också att undervisningsmaterialet kan omfatta andra områden än det som anges i det centrala innehållet.

ska få hjälp och vem som ansvarar för att hjälpen ges. Det står till exempel: hjälp av alla lärare jag känner till, hjälp både hemma och skolan eller mer tid i biblioteket.

Förutsättningar för lärarnas samarbete

Granskningen visar att rektorn genom sin organisation i liten utsträckning ger stöd och reella möjligheter för lärare att tillsammans och på egen hand genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Enligt lärarna och representanter för skolans utvecklingsgrupp har skolan ingen handlingsplan och inte heller några gemensamma rutiner eller metoder till stöd för undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger att tiden för samverkan mellan lärare generellt är för knapp.

Enligt såväl intervjuade lärare som representanter för skolans utvecklingsgrupp har skolan klasskonferenser regelbundet. Lärarna uppger att de har blivit tillsagda att på klasskonferenserna endast lyfta elever som riskerar att inte nå målen och säger att det blir en signal till lärarna att de i första hand ska se till att samtliga elever når kunskapskraven. Utvecklingsgruppens representanter säger också att de endast ska lyfta elever med svårigheter vid klasskonferenserna och att det beror på att de inte har tid att diskutera övriga elever. Det finns avsatt tid en gång i veckan att samtala kring elever, så praktiskt är det möjligt att även ta upp elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men tiden slukas av de här andra eleverna, säger en representant för elevhälsan. De säger också att ingen i skolans utvecklingsgrupp har fått något speciellt riktat uppdrag för att utveckla kvaliteten i undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Representanterna i skolans utvecklingsgrupp berättar att skolan inte har en organisation som ger stöd för att lärarna kollegialt ska samverka för att utveckla undervisningen. De efterfrågar att få göra lektionsobservationer hos varandra och har gjort det tidigare, men de kommer inte vidare i hur de skall göra och organisera det. Lärarna har en gemensam struktur för ämnesplaneringar så det borde egentligen vara möjligt, anser de. De berättar vidare att lärarna har gemensamma digitala mappar där de delar material i olika ämnen och att lärarna har byggt upp mapparna tillsammans för att de vill ha en gemensam syn på material. För tio år sedan var det bestämt att alla skulle jobba med samma material och läroböcker. Vi lärare har fortsatt att arbeta så även om rektorn inte begär det, säger de.

Rektorn har enligt lärarna avsatt tid för ämnessamverkan för lärarna 25 minuter i veckan, men det finns enligt lärarna ingen mötespunkt eller avsatt tid som säkerställer diskussion eller samverkan för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De intervjuade lärarna berättar att de i sina ämneslag diskuterar och planerar undervisning under mötestiden och de elever som har svårt att nå målen. Det händer att de även pratar om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men

inte lika mycket, säger de. De berättar vidare att rektorn inte har insyn i ämneslagsmötena och att det inte finns tid att föra minnesanteckningar eller protokoll som de kan delge rektorn. Däremot styr rektorn delvis innehållet i arbetslagsmötena enligt lärarna och de berättar att det kan vara undervisningsfrågor eller gemensamma teman som rektorn uppmanar arbetslagen att ta upp vid mötena, men att arbetet inte har rört elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Strukturen på skolan är uppbyggd för de elever som har svårigheter säger lärarna och representanter för skolans utvecklingsgrupp. Rektorn säger att mötestiden för lärarna är för kort för att lärarna ska hinna bolla undervisningsfrågor och samverka för en undervisning anpassad till olika elever, men att det pågår en diskussion om lösningar för att utöka mötestiden. Rektorn säger vidare att de måste ha möten som handlar om rätt saker och att mötestiden kan användas mer effektivt. Rektorn säger att skolan egentligen har en väl underbyggd organisation för att ge mer stöd och utmaningar till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Skolan har system för att veta vilka dessa elever är. Det som kvarstår är hur skolan ska arbeta med eleverna. Men det finns nu ett väl fungerande specialpedagogteam och pedagogerna är duktiga på bedömningsstöd, säger rektorn. Det fanns sedan tidigare ett gediget arbete med screening, som rektorn nu tagit fram ett årshjul till, och tillsammans med nationella proven och nu med bedömningsstöd så har skolan en bra bild av var eleverna ligger, även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, säger rektorn. Det är hur vi ska arbeta med eleverna som kvarstår, menar rektorn.

Rektorn berättar vidare att skolan har ett pågående utvecklingsområde kring elevernas syn på delaktighet och inflytande, som kan bidra till att gynna undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Såsom ett led i utvecklingsområdet kartlägger skolan hur eleverna tänker när det gäller "lust att lära". Enligt rektorn fanns det inledningsvis inget direkt fokus mot den elevgruppen, utan mot samtliga elever på skolan, men efterhand som utvecklingsarbetet har framskridit har rektorn och representanterna för skolans utvecklingsgrupp sett att även undervisningen och stödet för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan gynnas, till exempel deras lust att lära och hur dessa elever kan få möjlighet att ta mer eget ansvar för sin utbildning.

Enligt såväl rektorn, lärare som representanter för skolans utvecklingsgrupp och elevhälsan har skolan inga kontakter med andra skolenheter och därmed inte heller möjligheter till samverkan och erfarenhetsutbyte kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Elevhälsans samarbete med lärarna

Granskningen visar att rektorn genom sin organisation inte ger stöd för elevhälsans möjligheter till samverkan med lärarna för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Representanterna för elevhälsan berättar i intervju att de i nuläget inte arbetar tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för den elevgruppen. De uppger vidare att skolan saknar rutiner eller arbetssätt för hur deras kompetenser kan ge stöd till lärarna i att anpassa undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De säger också att det saknas beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Enligt elevhälsans representanter arbetar de detta läsår inte alls med elever i årskurs 4. Skälet till det är, enligt representanterna, att det i årskurs 4 finns andra resurser och också att de klasserna överlag fungerar bra. De säger vidare att de enbart arbetar mot elever som är i behov av särskilt stöd och att de gånger de är i klassrummen så är det inte för att ge stöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De uppger dock att de gör screeningar på samtliga elever, således även elever i årskurs 4, och genom det ser de också resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De säger vidare att elevhälsan har möten vid en fast tid varannan vecka, när lärarna kan kontakta dem och bestämma om samtal kring olika elevfrågor. Men vid de mötena är det sällan elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som lärarna och elevhälsan samverkar kring, säger representanterna.

Någon specifik fortbildning mot elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har elevhälsan inte ansvarat för, enligt elevhälsans representanter.

Elevhälsans representanter säger att de deltar i skolans pågående utvecklingsområde kring delaktighet och inflytande i undervisningen och ser att det utvecklingsarbetet gynnar alla elever inom hela skolan, även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det kan enligt representanterna gynna elevgruppen till exempel genom att skolan arbetar med olika elevgrupper i undervisningen. Utifrån det, berättar representanterna, diskuterar skolan hur arbetsuppgifter kan utformas så att de inkluderar alla elever, och hur skolan ska göra med informationsglapp det vill säga att vissa elever sitter med information som andra inte har och hur de kan delge de andra det, säger representanterna.

Rektorn uppger att även om det i skolans Elevhälsoplan står att det ingår i elevhälsans uppdrag att "Bidra till att varje enskild elev ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål" så har inte skolan kommit dit än. Enligt rektorn har elevhälsan nu en kurator. Elevhälsans övriga kompetenser har tidigare fått utföra en del av kurators uppgifter, men nu är elevhälsan komplett enligt rektorn och får genom det mer möjlighet att ge stöd och utmana eleverna. Rektorn och elevhälsan har också ett årshjul för elevhälsan som är till för att elevhälsan ska arbeta med mer förebyggande arbete. Ett årshjul för elevhälsan är ett steg, men nu krävs också att elevhälsans förebyggande arbete och kompetenser är riktade även mot elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling utifrån elevhälsans kompetenser, säger rektorn.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom bedömningsområde 2 bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver tillsammans med lärare och elevhälsan, följa upp kunskapsresultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som underlag för planering, genomförande och utveckling av undervisningen.
- Rektorn behöver också skapa en organisation med rutiner, metoder och tydliga roller och ansvar som ger stöd för lärarna att bedriva en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan behöver inkluderas i organisationen och arbetet, så att elevhälsans olika kompetenser kan ge lärarna stöd i att identifiera och i undervisningen möta elever som har behov av mer stimulans och utmaningar.

Granskningen visar att rektor följer upp och analyserar skolenhetens resultat men saknar uppföljning av resultat som ger underlag för utveckling av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Sammanställningar och analyser gällande kunskapsresultat har främst fokus på den elevgrupp som riskerar att inte nå målen eller behöver stödåtgärder för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Granskningen visar också att rektor inte heller följer upp undervisningens kvalitet genom lektionsbesök.

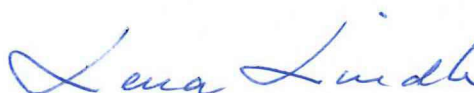
Det framkommer även att skolan inte har någon handlingsplan och inte heller några gemensamma rutiner eller metoder till stöd för undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar vidare att skolan saknar rutiner och arbetssätt för hur elevhälsans kompetenser kan ge stöd till lärarna i att anpassa undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att skolan saknar strukturer och rutiner som kan ge stöd för att förbättra undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Skolan följer upp övergripande resultat på skolan, men saknar rutiner för uppföljning för att få underlag för planering och utveckling av undervisningen för elever som har kommit långt i sin kunskapsutveckling. Vidare sker samverkan mellan lärare och mellan lärare och elevhälsa för att förbättra undervisningen generellt och säkra att alla elever når målen, men skolan saknar roller och ansvar i organisationen som även ger stöd för samverkan lärare emellan samt mellan lärare och elevhälsan i arbetet för att ge elever som ligger långt i sin kunskapsutveckling mer utmaningar och stimulans.

På Skolinspektionens vägnar

Ulrika Rosengren
Beslutsfattare

Lena Lindh
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredarna Charlotta Lund, Jenny Lundin och Maria Nyman deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/stimulerande-undervisning-for-elever-i-arskurs-4/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Österportskolan är en kommunal skolenhet som ligger i Malmö kommun och bedriver undervisning från förskoleklass till årskurs 5. Vid granskningstillfället har skolan sin verksamhet i andra lokaler eftersom skolbyggnaden är under renovering. Vid Skolinspektionens besök har skolan cirka 500 elever med tre klasser i varje årskurs förutom i årskurs 2 som har fyra parallellklasser. Personalen är indelad i arbetslag; förskoleklass-årskurs 3 i tre spår, årskurs 4 och årskurs 5.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt.

Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.